

372. — Ohne Ergänzung frisch an's Werk gehend, ganz bei einer Sache seiend, Etwas angelegentlich betreibend, gerüstet, zu handeln bereit: कलिनापकृतज्ञानो नलः प्रातिष्ठदुद्यतः MBh. 3, 2357. HARIV. 11091 (S. 792). R. 2, 27, 15. R. GORR. 1, 63, 21. 2, 16, 22. Spr. 471, v. 1. KATHÁS. 12, 39. 43, 29. RĀGĀ-TAR. 3, 11. BHĀG. P. 3, 3, 15. 23, 3. — 7) aufrütteln, aufschütteln; aufreiben: प्र वाता इव दोधत् उन्मा पीता अयंसत RV. 10, 119, 2. ब्राह्मणास्त्वा शतक्रतु उद्दंशमिव येमिरे 1, 10, 1. अत्या न येषामुदयस्त भुर्वपिः 36, 1. AV. 14, 1, 59. — 8) zügeln, lenken: उद्यम्य ह्यान् MBh. 3, 7235. उद्यम्यात्मानमात्मना 3, 302. = उत्तिप्य देरुम् NILAK. — 9) droben halten, aufhalten: वृष्टिम् TBR. 3, 3, 4, 3. TS. 6, 3, 4, 6. — 10) verwechselt mit उद्गम् (vgl. u. अयुद्, प्रत्युद्, समुद्, उप und नि): एष लोकविनाशाय रविह्यत्सुमुद्यतः (lies उद्गत्सुम्) MBh. 1, 1274. उद्यच्छक्तं (d. i. उद्गच्छतं) पूर्णाचन्द्रम् (उद्यतं पूर्णाचन्द्रं मा die neuere Ausg.) HARIV. 8719. उद्यतकुध् d. i. उद्गतकुध् RĀGĀ-TAR. 4, 330. — Vgl. उद्यति, उद्यत्तरु figg. und उद्याम. — intens. ausstrecken: उद्यम्यमीति सवितेव ब्राह्म RV. 1, 93, 7.

— अयुद्, partic. अयुद्यत 1) erhoben: चक्र HARIV. 10804. °वाङ्मुद-एडाः 12744. अयुद्यतायुध R. 6, 36, 104. शस्त्र MBh. 171, 21. °स्रुव R. GORR. 2, 83, 33. कारः Hānde 3, 77, 23. प्रसादार्थं मया ते ऽयं शिरस्ययुद्यतो ऽञ्जलिः MBh. 1, 1744. — 2) dargeboten, angeboten M. 4, 247. fig. — 3) im Begriff stehend zu, gerüstet, bereit, beschäftigt mit, begriffen in; die Ergänzung im infin. HARIV. 14386. KUMĀRAS. 3, 70. MĀLAV. 36. VARĀH. BRH. S. 24, 3. im dat.: दिनकरार्थमार्गविच्छिन्त्ये 12, 6. im loc.: कर्मसु M. 9, 302. अयुद्यतो (अयुद्यतो ed. Calc.) रणे MBh. 6, 5217. इहायुद्यतमानसः dessen Geist mit dem Hier beschäftigt ist, — sich hierher sehnt R. 5, 36, 108. im comp. vorangehend: वलिनियमनायुद्यतस्येव विज्ञोः Megh. 38. — 4) fehlerhaft für अयुद्गत (vgl. u. उद्, प्रत्युद्, समुद्, उप und नि): अयुद्यतः (अभिवृत्तमागत्य सत्कृतः Comm.) ehrfurchtsvoll bewillkommenet BHĀG. P. 10, 63, 52. प्रशमस्थितपूर्वपारिवर्धं कुलमयुद्यतनूतनेश्वरम् (उर्ध्वस्त्वल st. अयुद्यत ed. Calc.) aufgetreten, erschienen RAGH. 8, 15. अयुद्यत = विज्ञम्भित TRIK. 3, 3, 185.

— उपोद् aufstellen mittelst einer Unterlage oder dgl. ĀCV. ÇR. 5, 6, 12. चमसान् 13. ÇĀÑKH. ÇR. 7, 3, 9.

— प्रोद् 1) erheben: प्रोदयंतीच्च मुद्गरम् BHATT. 13, 66. प्रोद्यतयष्टि PĀÑKĀT. 103, 19. die Stimme erheben: प्र सोमोय वच उद्यतम् RV. 9, 103, 1. — 2) प्रोद्यत im Begriff stehend zu (infin.) HARIV. 7303. = उत्थित AK. 3, 4, 11, 88.

— प्रत्युद् 1) darbielen, anbieten: प्रत्युद्यतार्कण BHĀG. P. 1, 10, 36. — 2) Jmd (acc.) das Gleichgewicht halten, aufwiegen: तमेकादशिन्या पुरस्तात्प्रत्युद्यच्छक्ति PĀÑKĀV. BR. 20, 2, 4. — 3) प्रत्युद्यत fehlerhaft für प्रत्युद्गत (vgl. u. उद्, अयुद्, समुद्, उप und नि): पाडुके शिरसि न्यस्य रामं प्रत्युद्यतो ऽग्रजम् BHĀG. P. 9, 10, 35. — Vgl. प्रत्युद्यम figg. und प्रत्युद्यामिन्.

— समुद् 1) erheben, aufheben: समुद्यम्य कारवुभौ MBh. 1, 6278. 2, 2464. 3, 15779. 4, 148. 753. 10, 624. R. 1, 56, 2. 2, 73, 14. 3, 8, 21. 4, 13, 2. 15, 21. MĀLAV. 37. MĀRK. P. 77, 27. 118, 48. 133, 20. — 2) darbielen, anbieten R. GORR. 2, 37, 9. त्वया समुद्यतो दातुम् MĀRK. P. 69, 51. — 3) sich zu Etwas (acc.) anschicken, beabsichtigen: गिरं समुद्यतो (= उप-

स्थिता NILAK.) मयोद्यमानां प्रणु भूय एव च MBh. 3, 16787. यस्ते समुद्यतः शापो द्वितीयः so v. a. die zweite Verwünschung, welche ich auszusprechen beabsichtigte, MĀRK. P. 112, 24. समुद्यत im Begriff stehend, sich anschickend; mit infin. R. 1, 14, 8. R. GORR. 2, 30, 34. KATHÁS. 63, 152. RĀGĀ-TAR. 2, 89. 97. 153. 3, 50. HIT. 113, 14, v. 1. BHĀG. P. 9, 9, 23. PĀÑKĀT. 1, 4, 41. 12, 66. 15, 30. mit dat.: मैथुनाय BHĀG. P. 9, 9, 37. mit अर्थम्: उद्गार्थम् 3, 22, 14. mit loc. begriffen in: रणेश्वरप्रतिष्ठापाम् RĀGĀ-TAR. 3, 453. mit प्रति im Begriff stehend auf Jmd loszugehen: विराट्पुद्गो वीरौ भीष्मं प्रति समुद्यतो MBh. 6, 5166. ohne Ergänzung gerüstet, zu handeln bereit R. 3, 1, 33. BHĀG. P. 7, 8, 23. — 4) zügeln, lenken: रश्मि-भिरह्यान् MBh. 3, 756. 2793. 4, 1445. — 5) समुद्यत wohl fehlerhaft für समुद्गत (vgl. u. उद्, अयुद्, प्रत्युद्, उप, नि) in der Stelle: तस्य तां तरसा सर्वा वाणवृष्टि समुद्यताम् । — वारयामास HARIV. 10764.

— उप 1) aufstellen oder darbielen: उपौ ते अन्धो मर्द्यमयामि RV. 7, 92, 1. — 2) ergreifen, fassen RV. 8, 33, 21. ÇAT. BR. 14, 4, 3, 31. ÇĀÑKH. ÇR. 16, 17, 10. उपं यच्छू प्रूर्पम् AV. 12, 3, 19. परस्य भार्यामुपयच्छति P. 1, 3, 56. Sch. med.: उपायस्तं महास्त्राणि BHATT. 13, 21. annehmen: कोपात्काश्चित्प्रियैः प्रतमुपायंसत नासवम् 8, 33. sich aneignen, sich vertraut machen mit: शास्त्राण्युपायंसत (pass.) 1, 16. — 3) stützen, als Unterlage einschieben, unterfassen, unterlegen ÇAT. BR. 3, 3, 2, 6, 3, 9. 14, 2, 1, 17. KĀTJ. ÇR. 4, 9, 10. 5, 4, 2. 18, 3, 16. KAUC. 14. 42. fig. — 4) zum Weibe nehmen, heirathen; med. P. 1, 3, 56. उपायत oder उपायस्तं 2, 16. VOP. 23, 19. 48. नाशत्रोमुपयच्छेत् Nir. 3, 5. ĀCV. GRH. 1, 3, 3. 6, 4. figg. M. 3, 11. MBh. 1, 1047. 3763. 3791. 5181. 2, 692. 3, 13154. RAGH. 14, 87. KUMĀRAS. 1, 18. ÇĀK. 63, 3. 110, 15. KATHÁS. 14, 69. 13, 44. 33, 161. 36, 49. 42, 142. 49, 249. 51, 52. 150. 67, 51. 87. 69, 121. 108, 117. BHĀG. P. 1, 16. 2, 4, 1, 47. 10, 1. 24, 11. 30, 48. 9, 13, 7. MĀRK. P. 32, 14. 63, 61. 69, 6. 76. 47. DAÇAK. in BENF. Chr. 188, 7. 193, 23. BHATT. 4, 20. 28. 7, 101. act. GOBH. 2, 1, 5. KATHÁS. 14, 67. — 5) zeigen, an den Tag legen: नोपायधं (kann auch zu उपा gezogen werden) भयम् BHATT. 7, 101. — 6) inire (feminam) fälschlich für उपगम् (vgl. u. उद्, अयुद्, प्रत्युद्, समुद्, नि): एतास्तिस्त्वस्तु भार्यर्थं नोपयच्छेत्तु (v. 1. नोपयच्छेत्तु) वृद्धिमान् M. 11, 172. — Vgl. उपयत्तरु, उपयम figg. und उपयाम.

— नि 1) anhalten (den Wagen u. s. w.) bei Jmd (loc.), festhalten; zum Stehen bringen: रथम् RV. 7, 74, 2. चक्रम् 1, 30, 19. 4, 47, 4. 8, 33, 22. सुते नि यच्छ तन्वम् 3, 51, 11. 10, 19, 2. मा त्वा केचिन्न यमन्विं न पाशिनः einfangen 3, 43, 1. 7, 69, 6. अन्धपूर्णा न्ययो अविष्याम् 2, 38, 3. वाचस्पतिर्नि यच्छ-तु मयि AV. 1, 1, 3. गोष्ठे 2, 26, 1. 2. क ईं नि येमे wer hat sie bei sich festgehalten RV. 10, 40, 14. med. sich aufhalten RV. 8, 2, 26. bleiben: तनूषु विश्वा भुवना नि येमिरे 10, 36, 5. In der klassischen Sprache zurückhalten, zügeln, bändigen, lenken: ह्योत्तमान् MBh. 4, 1953. HARIV. 6640. रश्मिन् die Zügel anziehen MBh. 4, 1647. सुतो शशाक मेना न नियत्सुम्यमात् abhalten von KUMĀRAS. 5, 5. धावत्तमुन्मत्तमत्तःकर्पावारणम् । बलान्नियमितुम् gewaltsam zurückhalten RĀGĀ-TAR. 1, 251. ये त्वामुत्पय-माद्वे न नियच्छति शास्त्रतः R. 3, 43, 6. 4, 17, 37. Spr. 4070. यथा यमः प्रियदेव्या प्राप्ते काले नियच्छति, तथा राज्ञा नियत्तव्याः प्रजाः 2321. वरुणं नियच्छेत् R. 3, 43, 42. नियेमिरे pass. BHATT. 14, 89. प्रकृत्या नियताः स्व-या BHĀG. 7, 20. die Sinne, den Geist u. s. w. zügeln: इन्द्रियाणि मनसा